

Slutrapport 2014

Förvaltningschef

- Tack vare att vi gnetat på, har arbetet med stödet för elever i behov av särskilt stöd verkligen utvecklats. Dokumentation och rutiner har gjort att det tydliggjorts. Att vi återkommande har lyft frågan och tagit omtag har också haft stor betydelse.

Arbetsförmedlare

- Vi har fått upp ögonen mer för att vi har ett utökat ansvar för fler elever från 16 års ålder med funktionsnedsättningar inte bara de som gått särskolegymnasiet. Projektet har varit bra för det har gett input just på detta.

SAMORDNINGSFÖRBUNDET
JÄMTLANDS LÄN

Arbetsförmedlingen

Monica Andersson, projektledare

Projektperiod den 2012-03-01-2014-02-28

Projektid 24 månader.

Deltagare i projektet är

**Strömsunds kommun, gymnasieskolan och
Arbetsförmedlingen, Strömsund samt
projektet "På väg".**

**Målgrupp 17-23 år i behov av kompenserade
verktyg, 11 deltagande ungdomar.**

**Hjalmar Strömer skolan har ca 420 elever, en
specialpedagog, en Studie och yrkesvägledare, en
samordnare- särskolan, tre rektorer och
90 pedagoger.**

**Offentliga och privata arbetsgivare, ca 100
Arbetsförmedlingens personal,
ca 7 involverade i projektet**

Övergripande mål

- ❖ *utveckla konkreta stödformer som syftar till att åstadkomma individanpassade lösningar för unga på väg ut i arbete/annan sysselsättning.*
- ❖ *öka kompetens och spridning av kunskap hos de som möter dessa ungdomar i såväl skola som samverkansmyndigheter och arbetsgivare*
- ❖ *att stärka ungas möjligheter till arbete – kompenserande verktyg/hjälpmedel och metoder i skolan överförs till arbetsliv och studier efter gymnasiet*
- ❖ *strukturerad samverkan och med lämpliga verktyg/hjälpmedel stödja de ungas självständighet och deras möjligheter att välja sin framtid*
- ❖ *ett individperspektiv genomsyrar projektet*

Sammanfattning

I rapporten redovisas arbete genomfört under projekttiden under rubrikerna för varje delmål i projektet.

Sammanfattningsvis kan sägas att vi arbetat mycket med hur skolan organiserar de rutiner som krävs för att stötta ungdomarna på gymnasieskolan inför att de ska sluta där och gå vidare i livet.

Kompetensutveckling har getts framförallt till personal inom projektet men också till pedagoger och elever på skolan samt chefer inom kommunal verksamhet. Vikten av en lyckad praktik och ett fungerande studie och yrkesvägledningsarbete på skolan har lyfts.

Nya verktyg har införts, både tekniska för lärande men också för samtal/intervjuer med deltagarna i projektet. Information har sedan gått till lärare som undervisar dessa deltagare. Tiden har dock varit för kort för alla deltagare (eleverna) att lära sig eller införliva verktygen fullt ut, i framtiden ska eleverna få verktygen i årskurs 1 och har då har skolan tre år på sig att få det att fungera.

Nya samverkansformer har startats mellan skolan och Arbetsförmedlingen men också arbetsgivarsidan, Försäkringskassan och landstinget (habiliteringen).

De tre projekten i Strömsunds kommun, Verktyg hela vägen, Plugin och På väg, som på olika sätt berör ungdomar har knutits tätt tillsammans. Utbyten i form av kompetensutveckling, deltagande i de olika teamen och möten med andra samarbetspartners har skett.

En större förståelse för olika regelverk och förutsättningar, skola – Arbetsförmedlingen har skapats för personalen i projektet.

Skolan skulle ha stor hjälp av arbetsterapeuters kompetens vad gäller utredning och kartläggning av elever med funktionsnedsättningar.

Personalbyten innebär en svårighet i projekt, än mer för projekt på mindre orter. Därför rekommenderas att fler personer utses på varje post. Frånvaron av specialpedagog under en termin innebar den största bristen för detta projekt eftersom mycket vilade på att processen kring deltagarna hålls levande.

Att dela på projektledarskapet i slutet av projektet innebär att, arbetsmetoder införlivas i projektägarnas vardagliga uppgifter. En viss fara kan finnas för att man missar samverkan med den andra parten och arbetar mer med sin egen verksamhet.

Delmål för projektet och hur långt har vi nått

Delmål 1, individuellt och generellt team skapas, organiseras och startas upp, samt förankras i organisation,

Det **Individuella teamet** (IT)

innehöll specialpedagog, särskolesamordnare, arbetsförmedlare, Studie och yrkesvägledare. Rektor har också deltagit hela eller delar av träffarna.

Personal byttes under åren ut på grund av annan anställning så kontinuiteten blev i vissa fall påverkad. Det krävdes en omstart vid flera tillfällen. Studie och yrkesvägledare byttes ut två gånger och rektor en gång. Projektet påverkades mest då specialpedagogen slutade till ht 2013 eftersom hon var en stark bärare av arbetsmetoden. Dessutom kunde ingen ersättare anställas så ingen tog över hennes arbete fullt ut.

För att undvika detta bör fler personer vara involverade i arbetet.

Under första året diskuterades dokumenthantering och rutiner för enkel redovisning av intervjumetoden BAS och andra frågor kring intervjumetoden. Deltagande var något mindre från Arbetsförmedlingens från början av projektet, av naturliga skäl. Under senare delen handlade träffarna mer om övergången till arbetslivet/ tiden efter gymnasiet.

Generella teamet bestod av förvaltningschef för Framtids och utvecklingsförvaltningen och chef för Arbetsförmedlingen Strömsund, rektor för skolan, samt projektledare för ”På väg” (projekt som bl.a. fångar upp gymnasie-avhopp).

Gruppen har diskuterat på vilket sätt de kan samverka och skapa samsyn i sina organisationer. Gruppens uppgift är också att möjliggöra för medarbetare att samverka. Det kan vara svårt att se hur samverkan eller samsyn växer fram eftersom mycket handlar om att förstå varandras begrepp och benämningar på olika saker och att känna till vad som görs inom de olika institutionerna. Deltagande har även här varit något haltande, framförallt från högsta nivån, de har en hög arbetsbelastning men de har gjort vad de kan för att prioritera projektet.

Teamens arbete under projektet

Under våren 2012 gjorde Generella teamet och Individuella teamet var för sig en nulägesbeskrivning av hur arbetet med att stötta elever på väg ut i arbetsliv/ annan sysselsättning sker idag men också hur Arbetsförmedlingen arbetar. Samverkan kräver kunskap om varandras uppdrag och förutsättningar för att kunna skapa goda professionella relationer. Den kunskapen har nu ökat. Deltagare i teamen säger sig ha fått nytt fokus på vad som behöver förbättras för att stödet ska bli bättre som t.ex. vikten av en lyckad praktik, goda samtal med Studie och yrkesvägledare, men också vad yrkeskategorier som arbetsterapeut skulle kunna bidra med. Man fick också syn på att det inte finns riktigt samma syn på exempelvis utredningar och diagnostisering. I skolan finns inget krav på utredning för att en elev ska få stöd, det görs dock ofta en pedagogisk utredning för att rätt stöd ska kunna sättas in. Hos arbetsförmedlingen däremot krävs en utredning och en kodning för att en arbetssökande ska kunna få ta del av insatser ex. genom IrisHadar (FAM, flexibla anpassnings moduler) eller SIUS (särskilt introduktions och uppföljningsstöd).

Under hela första året pågick en diskussion om gränsdragningar i både IT och GT kring

vilka elever som skulle vara med i projektet. Ska elever inskrivna i särskolan vara med, elever med komplexa svårigheter har de stöd av dessa verktyg? Många av våra deltagare har ganska komplexa svårigheter, deras behov av stöd är beroende av samtal för att medvetandegöra dem om sina svårigheter. Ett resultat av har blivit att vi inte fullt ut kunnat avgöra hur eller om IT- verktygen fungerar. Det kan man också utläsa från de utvärderande intervjuer som gjorts

Den här frågan är mer komplicerad än vi först insåg och i efterhand kan vi se att vi skulle ha definierat begreppet VERKTYG mer ingående, menar vi IT-verktyg eller menar vi vilket stöd som helst som en elev kan ha behov av?

Hur väljer man ut deltagare? Hur kan man veta vem som kan ha nytta av IT-verktygen? Kanske en väg att gå är att undersöka alla med funktionsnedsättningar och se vilket stöd som kan hjälpa, vissa behöver ha ett verktyg, och ingår i Verktyg hela vägen medan andra kanske ett personligt stöd och ingår i Plugin.

Generella teamets uppgift under 2013 har varit att tillse att projektet inte tappade fart på grund av personalbyten. De har också påbörjat implementeringen av det arbete som genomförts.

I Individuella teamets har fortsatt arbetet med deltagare på skolan och Arbetsförmedlingen och Studie och yrkesvägledare har blivit mer involverade i samtal med deltagare.

Delmål 2, individuellt och generellt team ges kompetensutveckling efter behov

Specialpedagog och projektledare fick en dags utbildning i *BAS-intervju* material genom Hjälpmedelsinstitutet under 2012. Ytterligare en utbildning (5+2 timmar) genomfördes i samverkan med Åre, Verktyg hela vägen, 2013. Föreläsare, Helene Lidström från Linköpings högskola. Från Strömsund deltog två pedagoger och rektor.

För Generella teamet och Individuella teamet genomfördes en kompetensutveckling i oktober 2012, i form av en workshop där man provade digitala verktyg. Rektorer, kurator, ny studie och yrkesvägledare, elevcoach från Plugin deltog.

Fortbildning och stöd har också getts både till personal och till elever kring olika verktyg
Individuella teamet: ex nya appar, betalningshantering för elevers telefoner, ny skannermus, Smart pen mm.

Projektet ”På väg”s personal har fått två timmar fortbildning i tidsenliga lärverktyg. De har också fått tillgång till talsyntes och rättstavningsprogram på sina datorer att använda med sina deltagare.

Pedagoger/ arbetslag på skolan har fått kompetensutveckling under våren 2013. Då anordnades information om projektet och en föreläsning av en elev på skolan. Svantes livsberättelse rörde många och beskrev bra vilket hårt arbete det är att få stöd för en funktionsnedsättning. Hösten 2013 fick ca 60 pedagoger en visning av de kompenserande verktyg som finns på elevernas datorer. De fick också reflektera kring anpassningar för elever i behov av särskilt stöd. Nyanställda Studie och yrkesvägledare samt ny elevcoach sattes in i arbetsmetoden vi använt i ”Verktyg hela vägen”.

Alla elever fick klassvis, ta del av vilka program som de kan använda exempelvis talsyntes, stavningsprogram.

Skolans satsning på att ge varje elev en egen dator och att en tydligare styrning kring

pedagogers skyldighet att förändra för att använda digitala resurser i sin undervisning har underlättat medvetandegörande och kompetenshöjning hos pedagoger för att stötta de elever projektet fokuserat på.

Specialpedagog och projektledare har deltagit i flera andra kompetensutvecklingar; Framtidens Lärande, Specialpedagogisk konferens.

Flera personer i Individuella teamet har också fått utbildning kring ADHD bl.a. i samverkan med ”På väg”.

Delmål 3,

arbets fram en samarbetsmodell för skola, arbetsförmedling, eftergymnasiala studier, arbetsgivare m.fl.

Praktiksamordnare från Teknik Collage deltog på ett möte med Generella teamet. Där lyftes frågan om vikten av en lyckad praktik. Detta tydliggjorde vikten av kommunikation mellan skolans praktiksamordnare och praktikhandledare framförallt för elever med funktionsnedsättningar. På gymnasieskolan finns flera praktiksamordnare som arbetar på andra program. Vid ett möte med rektorerna på Hjalmar Strömer planerades en satsning på dessa samordnare för att strukturera och förbättra för de elever som behöver stöd inför och under praktiken. Det har inte gjorts någon sådan specifik satsning mot dessa samordnare. Ett försök har gjorts med ett dokument som skulle underlätta kommunikationen mellan arbetsgivare praktikant och skola.

Utökad samverkan

Ett samarbete med Resursenheten för vuxenhabiliteringen (RVH) och Försäkringskassan (FK) har inletts och resulterade i ett möte under hösten 2012. Detta för att dela erfarenheter och information om rutiner och kring vilken hjälp deltagare skulle kunna få från dem. Där framkom att det är av vikt att våra olika institutioner, skola, RVH, Arbetsförmedlingen och FK känner till vad den andra har för uppdrag hur de arbetar och vem som kan söka hjälp och stöd från vilken instans och hur det går till. RVH berättade om hur utredningar går till och vi diskuterade att det ibland borde göras uppföljande utredningar eftersom en persons funktionsnedsättningar ändras över tid. Det finns dock ingen sådan rutin utan det är personen själv (myndig) eller föräldrar som kan be om en sådan.

Försäkringskassan förtydligade vad som krävs i form av utredningar för att få rätt till aktivitetsstöd i de fall elever går ett extra år på gymnasiet.

En arbetsterapeut har anställts i projektet ”På väg” och vi hoppades kunna ta del av hennes tjänster men tyvärr fanns inte utrymme för detta. Genom detta upptäcktes dock att skolan skulle ha behov av arbetsterapeuter i utredningsärenden men just nu finns inte ekonomi för att anställa en sådan.

Arbetsgivare/ Näringsliv

En satsning mot arbetsgivare har också startats. Projektet har varit i kontakt med näringslivskontoret i Strömsund och föreningen Företagarna i Jämtland. Vi erbjöd en föreläsning med information om projektet, om kompenserande verktyg och funktionsnedsättningar. Detta gick inte av olika anledningar att genomföra.

Efter påtryckningar från både vårt projekt och ”På väg”, genomförde Strömsunds kommun sin chefsdag (ca 100 deltagare) med tema funktionsnedsättningar. Där höll projektledare för Verktyg hela vägen en föreläsning.

”På väg” anordnade ett antal träffar för lokala arbetsgivare och deras medarbetare där deltog rektor och informerade om vårt projekt.

Arbetsgivare kan ju förutom att de tar emot ungdomar med funktionsnedsättningar redan ha personal med sådana svårigheter. Ett exempel på detta:

Rektor berättade om en händelse hon hört där en arbetsgivare vid en bilverkstad hade problem med en väldigt duktig mekaniker; han kom aldrig i tid på morgonen! Arbetsgivaren fick till slut börja ringa en halvtimme innan arbetstidens början och efter det har det fungerat. Tänk om han vetat om påminnelsefunktionen i en telefonkalender, då hade han sluppit det där samtalet varje morgon och den anställde kunde känt sig självständig.

Delmål 4, praktisera en samarbetsmodell och metod på individnivå,

I en sammanställning gjord inom Pluginprojektet framkommer att det finns 47 elever, (2012, maj), med olika funktionsnedsättningar på Hjalmar Strömer. Dessa elever är utredda under skoltiden. Av dessa har Specialpedagogen på Hjalmar Strömer utrett 14 elever under deras gymnasietid.

Personal inom projektet har fått utbildning i en metod för kartläggning.

BAS- Bedömning av anpassningar i skolmiljön

Materialet upplevdes som väldigt bra därför att det har fokus på att verksamheten ska anpassas till eleven. Frågorna är förutsättningslösa vilket ger möjligheter till ett bra samtal. Pedagogerna som genomfört den upplever det som att det tar ganska mycket tid i anspråk men det har varit värt det eftersom det gett en ordentlig chans att komma närmare eleven. Arbetsförmedlingen har inte tagit del av metoden men anser sig ha motsvarande metoder.

Individuella teamet har genomfört 11 BAS- intervjuer, 4 pojkar och 7 flickor som sammanställts och delats med rektor. Elev och föräldrar har fått skriftlig information om projektet. Lärare kring eleverna har fått information om vilka verktyg eleven kommer att använda. Kanske hade det varit bra med mer formella träffar med undervisande lärare. Nya verktyg har köpts in och använts av elever. Rektor har dokumenterat ett flöde, en rutin för detta arbete. [Se bilaga 1.](#)

Verktyg

IT har träffat eleverna enskilt, i grupp, schemalagt kontinuerligt eller sporadiskt vid behov som kan ha signalerats från eleven själv, mentor eller oss i projektet. Fokus under dessa träffar har dels varit att arbeta med olika tekniska hjälpmedel men än viktigare med elevens egen insikt, inställning och förhållningssätt till sin funktionsnedsättning och hur han/hon bäst ska arbeta för att fortsätta lyckas bra i studier, arbete och liv. Man har också samtalat om hur undervisningen anpassats av lärare.

Följande verktyg (se nedan) har elever provat under året. För vissa elever fungerar arbetet på dator med medföljande program mycket bra. Någon använder hellre anteckningspennan med ljudinspelning. Det som varit svårast att få att fungera är Google kalender, deltagare glömmer sina uppgifter och det har inte gått att få rutin på att skriva in påminnelser.

- Talsyntes, Stava Rex, Spellright och Gustavas ordböcker finns på alla datorer.
- ScreenRuler för att fokusera på det som ska läsas
- Telefon eller Mp3 spelare för att avskärma sig från störande ljud
- Fotograferar lärares anteckningar på tavlan.
- Ipad för att använda som anteckningsverktyg och engelska inläring.
- Skannermus som enkelt kan skanna in text till ett dokument på en dator som sedan kan läsas med talsyntes.
- En anteckningspenna för att samtidigt kunna spela in ljud från föreläsningar och överföra till dator eller Ipad. Echo Smartpen.
- Google-kalender för påminnelse stöd eller foto av schemat i telefonen
- <http://www.formelsamlingen.se/kemi>
- Legimus dvs, egen nedladdning av främst skönlitterära talböcker

Andra stöttande metoder

Lärare anpassar provtiden, eller erbjuder muntliga prov. Inspelade läromedel förekommer alltmer. De skickar också uppgifter via e-post och anteckningar till eleverna i ökande grad, dock fortfarande för sällan. Verktygen som deltagare fått låna av skolan kommer inte att följa med dem efter skolan är slut Men genom överlämningssamtalen kan ungdomarna snabbare få stöd från andra institutioner exempelvis Arbetsförmedlingen.

*Arbetsförmedlingen har fått upp ögonen mer för att de har ett utökat ansvar för fler elever från 16 års ålder med funktionsnedsättningar inte bara de som gått särskolegymnasiet. Projektet har varit bra för det har gett input just på detta.
Reflektion från arbetsförmedlare*

SUS

Deltagarna är inskrivna i SUS. SUS- blanketten upplevdes inte som naturlig inom skolvärlden. Det står på blanketten som rubrik; Rehabiliteringsinsatsen som du deltar i... Det låter då som att man utgår från ett sjukdomstillstånd medan i skolan utgår man från elevens förutsättningar och anpassar verksamheten till den. Det frågas efter försörjning och arbete och det är ju inte aktuellt för eleverna på gymnasieskolan. Blanketten borde anpassas även för dessa.

Det uppstod en diskussion kring vilken skolform deltagarna befanns sig i, gymnasiesärskola fanns inte med som alternativ. Det var svårt att veta om man skulle fylla i slutförd skola eller pågående. Efter ett samtal med Försäkringskassan bestämdes att vi skulle fylla i gymnasieskolan, d.v.s. den pågående utbildningen.

Överlämnande samtal

Träffarna har varit lyckade, framförallt har deltagaren fått en personlig kontakt,

– *Det känns lugnt för nu vet jag vem jag kan kontakta om jag behöver.*

Några elever har haft sina föräldrar med. De tycker att det är bra att deras barn kan få hjälp med teknik men är mer intresserad av exempelvis aktivitetsersättning.

Inför mötet skrev deltagaren ett CV och personligt brev. Detta gjordes hos specialpedagogen, de blev inbokade på dessa möten, annars hade CV-skrivandet inte blivit av. Deltagaren tyckte det var ett svårt arbete, att t.ex. hitta goda egenskaper hos sig själv. Deltagarna lade till en bilaga till det personliga brevet där de beskriver sina behov av verktyg. Det var ett svårt val för dem om de ska skriva detta eller inte. En deltagare som gjorde det, och visade det för en arbetsgivare, -Jag behöver dator för att kunna ta del av skriftlig information, var väldigt nöjd efter att hon träffat arbetsgivaren.

Syftet med det överlämnande samtalet var att deltagaren skulle få träffa personer som kanske kunde stötta efter skolans slut.

Under mötet fick arbetsförmedlare och Studie och yrkesvägledare en bakgrund av deltagaren, bland annat hur det har fungerat under gymnasietiden.

Sedan fick deltagaren information från arbetsförmedlare och ett faktablad om vad AF kan ge för stöd och att de har rätt att få ett utökat stöd om de har en funktionsnedsättning. De som har valt att gå vidare till skola fick information från Studie och yrkesvägledare.

Arbetsförmedlare fick sedan kontakt med flera deltagare redan under hösten 2013.

Intervjuer med deltagare som slutat skolan.

Av de 11 deltagare som kartlagts, slutade en deltagare gymnasiet 2012, 6 deltagare slutade 2013, 4 deltagare fortsätter till projektets utgång feb 2014.

Intervjuer har genomförts av Studie och yrkesvägledare och arbetsförmedlare, se nedan redovisning delmål 6.

Metoden IT använt kan ses schematiskt i [bilaga 2](#).

Delmål 5, 12-15 unga involveras i sin egen situation och har kunskap om sina egna behov och har en individuell plan/ verktygsportfolio.

Personalen på skolan arbetar för att deltagarna ska bli vän med sin funktionsnedsättning så att de kan känna sådan säkerhet att de kan berätta om den även när de ska söka arbete/annan sysselsättning efter gymnasiet. Några har svårt att se sina egna svårigheter medan andra har nått dit.

Några deltagare har fått prova ett dokument som följt med till praktikhandledare där denne kunnat ge feedback på hur det fungerat under praktikperioden. Det har handlat om hur praktikanten kunnat hålla tider, utföra uppgifter mm. Utifrån detta dokument har sedan ett samtal kunnat föras för att deltagaren ska närma sig insikt om att de har behov av stöd. Ett sådant dokument skulle kunna ges till alla elever och bli viktiga för ungdomar när de ska söka sommarjobb eller annat arbete efter skolan slut, en form av arbetslivserfarenhet.

I intervjuerna från hösten 2013 framgår att de samtal deltagarna haft under projektiden har uppskattats av några och bör innebära att de upplevt sig ha inflytande över sin situation.

Delmål 6, 10 individer har gått ut i arbete/studier/ annan sysselsättning, sammanlagt under projektiden.

En deltagare lämnade gymnasiet 2012 men någon strukturerad uppföljning gjordes inte eftersom man ansåg att deltagaren varit med så kort tid.

Våren 2013 slutade sju deltagare gymnasieskolan. Av dessa har 5 haft uppföljande intervjuer. Tre som finns i Strömsund och två som läser på universitet. Några kommer att få samtal under vårterminen 2014.

Vi använde ett antal öppna frågor för att få syn på deltagarnas upplevelse av att vara med i projektet, om verktygen stöttat, om samtalen stöttat och var de befinner sig nu och om de fått stöd efter skolans slut.

Redovisning av uppföljande samtal hösten 2013

Deltagare	Positiv till samtal	Positiv verktyg	Använt sitt CV	Nuläge
1	Ja, fick tips, idéer lösningar	Ja, Gustava, rättstavn.	ja	Haft timanst. Söker arbete
2	Nej, fast gav struktur	Nej, kom för sent	nej	Ska ta körkort, mer stöd från Af
3	Ja, bra	Nej, fick hjälp av kompisar och lärare	nej	Arbetar, sökte genom telefon och personlig kontakt.
4	Ej frågat	Ja, iPad	nej	Ska läsa till Jägmästare
5	Ej frågat	Ja, sv-eng	nej	Yrkeshögskola
6				
7				

Redovisning av annat arbete under projektet

Projektledare

Projektledarens uppgifter har förändrats under projektiden. I början innebar det att planera och lägga upp i första hand Generella teamets möten. Delta vid Individuella teamets möten för att fånga upp, inspirera och kompetensutveckla i verktygen. Skapa möte med andra samarbetspartners som landstinget och försäkringskassa men också arbetslivet i Strömsund. Spridning till övriga länet har också projektledare ansvarat för. Projektledare har också varit kompetensutvecklare i tidsenliga verktyg.

Under slutet av projektet delades projektledarskapet mellan två personer. En på hemmaplan och en på distans. Detta sågs som en möjlighet för att påbörja implementeringen och så har också skett.

Informationsspridning

- Information har i viss mån samlats på en websida, på Hjalmar Strömers hemsida, och Samjamts hemsida.
- Barn och utbildningsnämnden har fått information om projektet.
- Skriftlig information har gått ut till samtliga föräldrar, januari 2013.
- Information om projektet på olika konferenser i länet, High Line och SamJamt dagar, samt på Lärande i Tiden och på IT-pedagog träff nationellt.
- Projektet Plugin har också fått information på länsnivå.
- Personal på Arbetsförmedlingen i Strömsund har fått information och visning av verktygen.

Samarbete med Hjälpmedelsinstitutet

Det finns ett samarbete med Hjälpmedelsinstitutet och deras projekt [Vägar till arbete](#). Personal fick genom dem utbildning i intervjumaterialet BAS. Vägar till arbete och projektet Teknik i skolan, hade även arbetsterapeuter anställda, de och specialpedagoger har gjort ca 600 BAS- intervjuer med elever. Detta material har beforskats. Det går att ta del av deras resultat se hemsida.

Vägar till arbete, information

<http://www.hi.se/publikationer/informationmaterial/vagar-till-arbete3/>

Teknik i skolan, rapport

<http://www.hi.se/publikationer/rapporter/teknikstod-i-skolan-slutrapport/>

Implementering

Organisationsnivå

Både individuella teamet och generella teamet dvs. både den personal som jobbar direkt med individerna och personal på övergripande chefsnivå fortsätter att träffas för att samverka.

Samverkan kan handla om att informera om vilka elever som är på gång att sluta skolan och som kan tänkas behöva stöd. Men också förändringar i förutsättningar, hos Arbetsförmedlingen och skolan vad gäller regler och möjligheter till stöd.

Samverkan med Arbetsförmedlingen är inte bara viktigt efter skolans slut utan också under skoltiden. Exempelvis vid praktik kan eleven få ett personligt biträde om de får en arbetsprövning.

Det kan också vara så att om träffar bokas in regelmässigt kan detta med samverkan utvecklas. Exempelvis samverkan kring insatser som görs mer sällan, Näringslivsveckan, mer information till elever kring framtidsyrken mm.

Kontaktpersoner bör utses och sammankallande är rektor på skolan.

Det är viktigt att fortsätta implementera i hela verksamheten, både på skolan och på Arbetsförmedlingen.

Exempelvis att vid pedagogiska konferenser gå igenom en sammanställning från en BAS-intervju och titta på vad en lärare kan göra för att stötta i klassrummet, så att varje lärares kompetens ökar. De kan då också dela erfarenheter sins emellan.

Individnivå

Det finns en förhoppning om att skolan ska strukturera och välja BAS som metod för alla elever som ska kartläggas vid skolan. Kan den spridas ner till grundskolan? En av grundskolans specialpedagoger var med på utbildningen 2013. Förslag om att personal från Hjalmar Strömer bjuder in sig till specialpedagoggruppen på grundskolan för att informera.

Fråga ställs också om Arbetsförmedlingen kan använda BAS-metoden för att ungdomen ska känna igen sig och det skulle ge en tydlig röd tråd mellan skola och det som kommer efter.

Vad gäller överlämningssamtal tar Elevhälsans personal, Samordnare särskolan, specialpedagog, rektor eller Studie och yrkesvägledare kontakt med Arbetsförmedlingen utifrån de elever som de bedömer behöver fortsatt stöd.

Eventuellt produceras en folder om vårt projekt.

En slutkonferens planeras för 2014, i Strömsund. Där får personal inom projektet delge andra kommuner sina erfarenheter.

Rekommendationer för framtiden

- Att använda ”Verktyg hela vägen” som begrepp om detta arbete.
- Viktigt att fortsätta med att alla elever har ett eget digitalt verktyg för inkludering.
- Bevara och utveckla kompetensen kring tekniska verktyg som stöd för funktionsnedsättningar.
- Säkra IT-support och trådlöst nätverk för att verktyg ska fungera.
- BAS-intervjumetod, kunskap om och tid för att använda den.
- Fortsätta utveckla stöd på praktiken för dessa elever
- Fortsätta samverka skola – Arbetsförmedlingen – arbetsgivare, skapa mötesplatser.
- Knyta ihop samtida projekt som berör unga vuxna i kommunen.

Ekonomi

Vi rekviderar det vi sökt, eftersom utgifterna överskrider det sökta medlen. Resor mellan Östersund och Strömsund har varit något högre än beräknat medan resor inom kommunen och för utbyte med Hjälpmedelsinstitutet inte har använts i den utsträckning vi sökte för. Kompetensutvecklingskostnader såsom kursmaterial och utrustning har varit något lägre än beräknat.

Kostnader för spridning genom exempelvis slutkonferensen är inte genomförd än men vi har budgeten som utgångspunkt.

Händelseförloppet: "från intervju till verktyg" i projektet Verktyg hela vägen

- **Intervju** bokar tid med elev och informerar rektor om att så ska ske.
- **Sammanställning** av intervju där de verktyg som eleven behöver och vill prova ingår.
- Sammanställningen delas med projektledare och projektets ansvariga skolledare.
- **Träff** med projektets ansvariga skolledare, som vid behov fattar **beslut**.
- **Återkoppling** till elev och vårdnadshavare, som får ta del av sammanställningen i sin helhet och får möjlighet att lämna sitt medgivande till att information om elevens behov av verktyg delges undervisande lärare.
- Eleven får möjlighet att **prova aktuellt verktyg**
- **Information** delges undervisande **lärare** genom sammanställningen, efter medgivande från elev och vårdnadshavare. Pedagogerna får information om vilket ansvar de har för att ge stöd till eleven.
- Under senare delen av gymnasiet tas kontakt med **Arbetsförmedlingen** eller annan mottagande instans för att säkerställa att stödet också kan fungera efter skoltiden.
- Eleven skriver personligt brev med **verktygsportfolio**
- **Överlämnande** samtal elev – skola – mottagande instans

Arbetsmetod skola-Arbetsförmedling

ARBETSMETOD SKOLA –ARBETSFÖRMEDLING

Från upptäckt till intervju

Mentor lyfter misstanke om elev som inte når målen till Elevhälsan eller rektor.

På pedagogiska möten för lärare kan elevärenden lyftas, om kunskapen om kompenserande verktyg finns i arbetslaget kan eleven redan nu med mentors hjälp få rätt stöd.

Andra möjliga situationer för upptäckt är vid samtal med någon från Elevhälsoteamet, utvecklingssamtal, Studie och yrkesvägledarsamtal.

Stödkonferens med elev, mentor, specialpedagog och rektor.

Från intervju till verktyg

1. Första möte med elev med information om arbetssättet. De tillfrågas om de vill delta
2. Intervju (pedagoger)
3. Informera skolledare
4. Sammanställning av intervjun (Pedagoger)
5. Sammanställningen delas med ansvariga skolledare
6. Träff med skolledare, som vid behov fattar beslut om inköp eller kompetensutveckling, andra insatser. (pedagoger—rektor)
7. Återkoppling till elev och vårdnadshavare, som får ta del av sammanställningen i sin helhet. Där man ber om medgivande från elev och vårdnadshavare för att delge lärare. (pedagoger)
8. Sammanställningen delges undervisande lärare vid ett möte. (pedagoger)

Eleven bedömer verktyget som användbart

Eleven får möjlighet att lära sig och prova aktuellt verktyg.

Ett antal uppföljande samtal med specialpedagog
Handledning pedagoger

Överlämnande samtal

Eleven skriver en CV och ett personligt brev med bilaga där behov av stöd framgår.

Överlämnande samtal med SYV för framtidsplaner och information från Arbetsförmedlingen

Möte under våren med eventuell mottagande personal ex annan skola eller arbetsgivare.

Arbete
Skola
Kommun Arbetsförmedling
Verktyg hela vägen
symmasiet, hopp, framtiden, verktygsportfolio, framgång